

Píše Michal Kosák

(E*forum, 07. 09. 2011)

Uplynulo půl roku od smrti **Arnošta Lustiga** (1926–2011), tohoto „Hemingwaye z pražské Libně“, jak jej v článku v Respektu (6. 3. 2011) s nadsázkou (?) pojmenoval Ondřej Nezbeda. V záplavě nekrologů ohlížejících se za Lustigovou osobností a dílem byly vedle proklamativních vyjádření o velikosti zesnulého autora opět připomenuty výhrady k jeho úpravám vlastních textů. Po starších analýzách Karla Palase (Textové variace Lustigovy povídky Můj známý Vili Feld, Sborník prací FF brněnské university 14, 1965, řada D, s. 137–144) či Michaela Špirita (Zamyšlení, jakých je věru málo, Kritická Příloha Revolver Revue, č. 5, září 1996, s. 110–114; knižně in Počátky potíží, Společnost pro Revolver Revue 2006, s. 41–53) rezonuje náhled, že autor v novějších variantách svá díla spíše rozmělnuje, i v aktuálních lustigovských připomínkách (pokud se k této otázce vyjadřují). Vedle Ondřeje Horáka v Hospodářských novinách (28. 2. 2011, s. 11) se takto vyslovuje i zmiňovaný Ondřej Nezbeda a jeho prostřednictvím dokonce též Aleš Haman (Respekt č. 10/2011, s. 65): „Osobně si myslím, že to byla jeho zhouba [...] Je to neštěstí spisovatele, který se nedokáže rozloučit s knihou a místo toho, aby se věnoval novým věcem, tak prodlužuje, doplňuje a přepisuje ty starší. A většinou to dopadne špatně. Arnošt Lustig už totiž jádro svých povídek a románů nerozvíjel, on je jen rozmnožoval a tím ztrácely na údernosti.“ Od Hamana jsme přitom takto příkré odsudky Lustigových předělávek dosud nečetli (srov. např. jeho monografii Arnošt Lustig, H & H 1995, především s. 55–60, či jeho časopisecké a novinové recenze v Literárních novinách č. 40/1995, s. 6, Tvaru č. 17/1996, s. 21 či Lidových novinách z 18. 6. 2002, s. 24).t Lustig už totiž j

Patrně tedy jediný, kdo považoval vstupy do textu za potřebné, byl, jak opakovaně v rozhovorech sděloval, sám autor. Ani v posledním knižním rozhovoru **Tachles, Lustig** (MF 2010, 2., rozšířené vyd. 2011), který s Lustigem vedl Karel Hvíždala, tomu není jinak, např.: „Celý život mám jeden problém, na každou knížku se těším, ale jakmile ji vidím vytištěnou, hned vím, co jí chybí“ (s. 95). „A to bych považoval dnes za chybu, kdybych svému nakladateli odevzdal něco, co nedosáhlo stropu, za co bych se styděl, a proto se k některým knihám stále vracím“ (s. 44). Přestože tato tvrzení svědčí o neustálé vůli tvůrčím způsobem přetvářet vlastní dílo, mělo by široce sdílené hodnocení Lustigových variant nyní, kdy je autorovo dílo uzavřeno, mít i jasné důsledky ediční. A zřejmě stejně vyhodnotili situaci v Mladé frontě, kde v posledních dnech vyšlo první posmrtné vydání **Démantů noci** (2011). To bere za výchozí text první vydání knihy z roku 1958 a až na drobné nezáměrné diference přináší jeho věrnou podobu.

Tento „reset“ rané Lustigovy tvorby nás obrací k jedné obecnější vydavatelské otázce.

Nové autorské varianty sice Lustigovy texty nepochybně poškozují, nicméně je těžko můžeme považovat za tzv. netvůrčí a mechanické. Jestliže si ediční praxe kdysi vytvářela „objektivizující“ nástroje pro volbu výchozího textu, jeví se už od šedesátých let problematizované, nicméně stále užívané pojmy „autorská vůle“, „poslední tvůrčí ruka“ či „kanonický text“ v konfrontaci s podle mě rozumným edičním řešením Lustigových Démantů noci jako obecně ne vždy použitelné konstrukty, jež byly před lety koncipovány pouze pro argumentaci jednotlivých sporných edičních případů. Současná, příjemně a funkčně rozvolněná ediční praxe při volbě výchozího textu směřuje k odpoutání od objektivistických kritérií; ve spojení „textová kritika“ se tak dostává většího významu individuálnímu kriticko-editorskému posouzení vydávaného uměleckého díla.

www.ipsl.cz